

N:o 137.

Af herr **J. J. Byström**, om *skrifvelse till Konungen angående kristendomsundervisningen i folkskolorna.*

Länge hafva anmärkningar gjorts mot katekesen såsom lärobok i skolan. »Icke blott af egentliga skolmän, såväl det allmänna läroverkets som folkskolans, samt af folkskoleinspektörer, utan äfven af från kyrkligt håll, statskyrkligt såväl som frikyrkligt», hafva yrkanden på reform i detta afseende framställts.

De invändningar, som gjorts mot katekesens begagnande i skolorna, hafva i hufvudsak varit tvänne, enligt hvad som t. ex. framgått af läraremötens diskussioner och beslut och af utskotts- betänkanden och debatter i Riksdagen, då katekesen varit på tal.

Den första har gällt katekesens olämpliga uppställning och svårfattlighet för barnen. Och den nuvarande katekesen är i detta afseende ej bättre än den förra. Det är naturligtvis därför, som en kristendoms lärare yttrade i en motion för något år sedan: »Den katekes, som aflöste den Lindblomska, har som bekant aldrig kunnat tillvinna sig det svenska folkets sympatier».

Den andra invändningen mot katekesen gäller den omständigheten, att framställningen i frågor och svar ledt till ett allt för omfattande och ofta förhatligt utanläsningsplugg, en sak, som ej ens kungl. cirkulären den 12 maj 1865 och den 11 oktober 1878 kunnat, annat än undantagsvis, i afsevärd mån inskränka. I ett utskotts- betänkande af år 1900 läses också följande ord: »Missnöjet med denna lärobok har i främsta rummet afsett dess uppställning i

frågor och svar samt den däraf betingade utanläsningen, hvilken visserligen skulle kunna tjäna till uppöfvande af ordsinnet, men å andra sidan verkar hämmande på förståndsutvecklingen och den religiösa känslan».

Men en tredje anmärkning eller invändning mot katekesen har den senare tiden allt mera framträdt, och det är, att i vissa delar är katekesen till sitt innehåll oriktig. Detta gäller särskildt en del läror, som framställas i fjärde och femte hufvudstyckena. I somliga punkter var den Lindblomska katekeseditionen bättre än den nuvarande.

Rörande de tre första hufvudstyckenas innehåll, så vidt däri ej beröres någon del af sakramentallärorna, äro de olika kristna samfunden af föga meningsskiljaktighet, synnerligast då det gäller lilla katekesen, men däremot äro uppfattningarna så mycket mera skiftande, då det gäller de öfriga delarne af denna lärobok. Många föräldrar anse nämligen sakramentallärorna i fjärde och femte hufvudstyckena vara oskriftenliga, hvarför de antingen med stor motvilja låta sina barn deltaga i skolans kristendomsundervisning eller också vägra att låta dem deltaga däri.

Ej sällan händer det, att den kristendomsundervisning, barnet får i skolan, blir alldeles motsatt den, som det erhåller i det kristliga hemmet. Och hvilka svårigheter det måste förorsaka läraren, då man i hemmet rifver ned hvad man i skolan söker bygga upp, eller tvärtom, det kan enhvar lätt förstå. Äfven ligger den faran i ett sådant förhållande, att om barnet får den uppfattningen, att läraren undervisar oriktigt i ett af skolans ämnen, skall det lätt komma att hysa misstro äfven till hans undervisning i andra ämnen.

I somliga fall hafva föräldrar, som ej fått sina barn befriade från katekesundervisningen, alldeles vägrat låta dem gå i folkskolan. De hafva då, så godt de kunnat, sökt att på annat sätt bibringa barnen vederbörliga kunskaper. Ett sådant fall föreligger nu från en socken i Skåne, där den själfskrifne skolrådsordföranden icke gillat, vare sig att en pensionerad skolmästare undervisat barnen privat i det ifrågavarande religiösa lilla bondehemmet eller att barnen insattes i en privatskola, utan har han farit fram så hårdhänt med den förment irrlärlige, att det väckt stort uppseende och framkallat mycket deltagande för såväl barnen som föräldrarne.

Nu anser jag, att något skulle kunna göras för att dels minska det ifrågavarande utanläsningsplugget och dels undanröja svårig-

heter, som i ej få fall uppstå vid undervisningen rörande sakramentallärorna, om undervisningen i fjärde och femte hufvudstyckena borttoges från läroplanen i skolorna, och jag tänker mig nu särskildt folkskolorna, och i stället öfverfördes till vederbörande konfirmationsskolor. Därigenom hade man i betydlig grad afkortat den för barnen under de yngre åren ofta besvärliga läroboken och sålunda äfven verksamt inskränkt utanläsningen. Därigenom hade man också fått bort från den vanliga skolan de läroämnen, om hvilka det bland kristna råder olika meningar.

Förbigående af undervisningen i katekesens fjärde och femte hufvudstycken bör naturligtvis icke hindra barnen att få afgangsbetyg i den ordning folkskolestadgan föreskrifver.

Men, säger man, skall då ungdomen ej få någon undervisning i sakramentallärorna?

Härpå må svaras, att för det första synes man allmänt vara af den meningen, att undervisningen i dessa ämnen icke lämpar sig för de yngre barnen, utan man lämnar den vanligen till folkskolans fjärde klass för att — såsom det heter i en »läroplan för folk- och småskolor», antagen af skolrådet i en af landets större kommuner — där undervisa i »första och andra dopstyckena, läran och konfirmationen samt fjärde och femte hufvudstyckena i lilla katekesen».

För det andra skulle denna undervisning kunna bibringas barnen, då de hunnit konfirmationsåldern. De, som sköta om den så kallade konfirmationsundervisningen, finge då frihet att, hvar och en på sitt sätt och enligt sitt samfunds läromeningar, undervisa i sakramentallärorna, och de barn, som ej vilja gå i konfirmationsskolan, finge då som nu frihet att slippa göra detta.

Till dess att de mera genomgående reformerna på katekesläsningens område blifva genomförda, anser jag, att det förslag, jag nu framställt, bör kunna vara till något gagn. Jag har intet emot, att den nuvarande katekesläsningen helt och hållet utgår från folkskolans läroplan, men, då detta synes icke ännu kunna ske, får man naturligtvis äfven i detta fall nöja sig med partiella reformer.

Såsom exempel på huru ett af de här ofvan antydda religiösa samfundet tänker i denna fråga, tillåter jag mig anföra följande resolution från svenska baptisternas allmänna konferens i Stockholm år 1900:

»Konferensen besluter ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan därom, att religionsundervisningen måtte vid folkskolorna

och elementarläroverken ordnas så, att katekesundervisningen därifrån borttages, eller, om detta icke kan ske, åtminstone undervisning i katekesens fjärde och femte hufvudstycken måtte alldeles utgå från dessa skolors undervisningsplan».

Vidare vill jag hänvisa till åtskilligt af hvad professor O. F. Myrberg sagt rörande antagandet af den nuvarande katekesen, och till hvad lektor P. Waldenström yttrat i en särskildt till statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartemanget den 2 april 1900 ingifven skrift angående en genomgripande reform af kristendomsundervisningen samt till en del af hvad nu senast framhållits af lektor H. Petrini i hans skrift »Katekesen».

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, vågar jag föreslå,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga sådana åtgärder rörande kristendomsundervisningen i folkskolan, att denna undervisning, i hvad den afser fjärde och femte hufvudstyckena i katekesen, måtte utgå från läroplanen och i stället förläggas till vederbörlig konfirmationsskola.

Stockholm den 21 februari 1903.

J. Byström.
